

Kell-e nekünk önálló valuta?

Nem járta be a világsajtót a hír, hiszen nem is volt hír. Számunkra azonban mégis van hírértéke. A Naurui Köztársaság 2000 január 1-ével sem vezetett be önálló nemzeti valutát, és nem vezette be a csúszó leértékelés árfolyamrendszerét sem. Még mielőtt bárki azt gondolhatná, hogy egy komoly és tekintélyes üzleti lapban április tréfa áldozata lett volna, tisztázzuk: a Naurui Köztársaság messze van ugyan Magyarországtól, de nem "az Óperenciás tengeren is túl" találjuk meg. A közgazdasági elméletek fogalmai ritkán léteznek a valóságban "kézzelfoghatóan". A kis szigetország, amely valahol félúton terül el a Csendes-óceánban Ausztrália és Hawaii között, számunkra azért roppant érdekes, mert szinte maradéktalanul megtestesíti a tökéletesen nyitott gazdaságot. Mérete roppant kicsi, 21 km², lakóinak száma mintegy 11 ezer. Egyetlen exportterméke a foszfát, amelyet viszont saját gazdaságában nem használ fel, lévén, hogy ez a foszfátkitermelésen kívül nem áll másból, mint néhány kókuszpálmaligetből. Ezzel szemben gyakorlatilag mindenből, még édesvízből is, behozatalra szorul. Csöppet sem meglepő ezek után, hogy a kis szigetország hivatalos fizetőeszköze az ausztrál dollár. Nincs saját valutája, de ha lenne is, nem értékelné fel vagy le semmilyen árfolyamrendszer keretében sem. Hiszen amit nyerne a révén, az export versenyképességén, azt rögtön el is veszítené az import drágulásán. A példa itt kezd számunkra igazán érdekessé válni. **KÖLCSÖNÖS FÜGGŐSÉGBEN.** A világ az elmúlt néhány év alatt hihetetlen tempóban haladt a kölcsönös függőségi rendszerek kialakulásának útján amelyet jobb szó hiányában globalizációnak hívunk. E folyamat jószerével olyan stádiumba jutott el, hogy ma már a legnagyobb nemzetgazdaságok (USA, Japán, Németország) sem képesek autonóm gazdaságpolitika folytatására. Ha a Kedves Olvasó úgy érzi, hogy a fenti példa talán túlzás, gondoljon csak bele. Az, hogy Magyarországnak saját pénze és jegybankja van, önálló monetáris politikát folytat, és ez racionális döntés, körülbelül azzal az egyenértékű, mintha azt javasolnánk egy nagyobb, 2-4 millió lakosú nyugat-európai, vagy USA-beli város, például Los Angeles, San Francisco számára, hogy ne amerikai dollárt (illetve eurót) használjon, és a FED (ECB) helyett saját jegybankot hozzon létre.

Magyarország hihetetlen mértékben nyitottá vált az elmúlt években. Ha csupán az e tekintetben fontos, de nem kizárólagosan mérvadó tényezőt, a külkereskedelmi forgalmat vetjük össze a gazdaság méretével, teljesítményével, akkor is rögtön látjuk, hogy ma már döntő mértékben függünk a világgazdaságban végbemenő folyamatoktól. Természetesen nem annyira, mint az illusztrációként szolgáló kis szigetország, de a gazdaságpolitika számára levonható következtetésekben semmilyen különbség nem indokolt.

EGYRE NYITOTTABBAN. A külgazdasági nyitottság mérésére szolgáló leggyakrabban használt, és igen egyszerű mutató az (export+import)/GDP hányados. Ez Magyarország esetében 1991 óta 55%-ról egy 1994-es mélypont (45%) után 1998-ra 92%-ra nőtt. Ha elfogadjuk helyesnek a gazdaságkutatók egybecsengő prognózisait a külkereskedelmi forgalom és a GDP alakulásáról, akkor azzal számolhatunk, hogy 2001-re e mutató meghaladja a 100%-ot. Magyarán már ma is, olyan nagymértékű a magyar nemzetgazdaság export/import- függősége, nem beszélve a tőke- és technológiai transzfer szerepéről, valamint az országhatárokon átnyúló vállalati beszállítói kapcsolatrendszerekről, hogy nyugodtan felvethetjük a kérdést. Van-e értelme Magyarországnak számára az önálló pénznek? Van-e valójában lehetősége önálló gazdaságpolitikára a szó klasszikus értelmében: önálló költségvetési politika és monetáris politika folytatására?

A csúszó leértékelése rendszere ma már egy tökéletesen felesleges költséginflációs tényezőt épít be a monetáris rendszerbe. Az a minimális jövedelmezőségi és versenyképességi előny, amelyet a jelenlegi leértékelési ütem biztosít az exportőrök számára, nagyrészt el is vesz az import folyamatos drágulásán keresztül. Vagyis: ugyanezt a gazdasági növekedési ütemet lényegesen alacsonyabb infláció mellett is el lehetne érni. A jelenlegi árfolyamrendszer mellett gyakorlatilag semmivel sem tágabb a gazdaságpolitika mozgásteret egy szigorúan rögzített árfolyam alkalmazásához képest, miközben elveszítjük az euro mielőbbi bevezetéséből származó

előnyöket. Az ugyanis minimálisan két évig megköveteli a rögzített árfolyam fenntartását. Ha feltételezzük, hogy fokozatos leértékelési ütem csökkentések után 2001-ben kerülhet sor a forint eurohoz való rögzítésére, valamint elfogadjuk a jelenleg már ismert áprilisi 0,1 %-os mérséklést számításaink megalapozásához, akkor egy mihamarabb 270 forint/euro árfolyamon történő rögzítés mellett versenyképesség szempontjából gyakorlatilag ugyanott tartunk, mint a jelenlegi elképzelések szerint. (Feltéve, hogy valóban van érdemi szerepe a versenyképesség fenntartásában e minimális forint leértékelésnek.) Különben is, a forint középtávon várható reálfelértékelődése és a jelenlegi makrogazdasági folyamatok a valóságban inkább egy mérsékelt nominális forintfelértékelést indokolnak.

Ursprung János